

هزینه فرصت های از دست رفته بین ایران و آمریکا

Posted خرداد ۵، ۱۳۹۳

Author: سید امیر حسین موسویان

مذاکرات ایران و گروه ۵+۱ بنا به گفته عباس عراقچی معاون وزارت امور خارجه ایران "بسیار آهسته و به سختی" پیش می رود. این سخنان را عراقچی روز ۱۶ ماه مه، پس از خاتمه دور اخیر مذاکرات در وین بر زبان راند. روز بعد، جواد ظریف، وزیر امور خارجه و مذاکره کننده ارشد ایران در صفحه توئیتر خود نوشت: "رسیدن به توافق ممکن است اما توهومات را باید کنار گذاشت و فرصت ها را نباید از دست داد، همانگونه که سال ۲۰۰۵ افتاد."

چشم انداز یک توافق جامع هسته ای بین ایران و قدرت های جهانی، برای خاتمه دادن به سه دهه بیگانگی، دشمنی و تحریم هرگز تا به این حد نزدیک و قابل دسترس نبوده است. لیکن افزوده شدن مذاکرات اخیر، به فهرست بلند فرصت های از دست رفته، یک فاجعه خواهد بود.

من در کتاب اخیر خود با عنوان "ایران و آمریکا: نگرشی از درون به گذشته شکست خورده و راهی به سوی صلح" با ذکر جزئیات، به فرصت هایی که هر کدام می توانستند نقطه عطفی در رابطه ایران و آمریکا به شمار روند، می پردازم.

یکی از بهترین و در عین حال نومید کننده ترین فرصت هایی که از دست رفت پس از حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ شکل گرفت. ایران در میان نخستین کشورهایی بود که حملات مزبور را محکوم کرده و به آمریکا تسلیت گفت. رئیس جمهور وقت ایران محمد خاتمی در پیامی گفت: "به نام ملت و دولت جمهوری اسلامی ایران، اقدام تروریستی هواپیما ربائی و حمله به مراکز عمومی در شهرهای آمریکا را که شمار زیادی از مردم بی دفاع را به کام مرگ کشید محکوم می کنم و تاسف عمیق و همدردی خود را به ملت آمریکا....اعلام می دارم."

در سال ۲۰۰۱ مذاکراتی جدی و پرمحتوا بین دولت های ایران و آمریکا برای یافتن راه های همکاری بین دو کشور در افغانستان آغاز گردید. رایان کراکر، معاون دستیار وزیر امور خارجه وقت آمریکا که تیم آمریکائی را در مذاکرات مزبور رهبری می کرد، در سخنرانی خود در بنیاد کارنگی، فضای حاکم بر جلسات را اینگونه توصیف می کند: "در روزهای پیش از حمله (آمریکا به افغانستان) - یادتان هست که حملات هوائی اوائل اکتبر ۲۰۰۱ آغاز گردید - حرف ایرانی ها بر این بود که شما چه اطلاعاتی لازم دارید که سر آنها را به سنگ بکوبید. شما آرایش جنگی آن ها را می خواهید؟ نقشه اش اینجاست. می خواهید بدانید از نظر ما نقاط ضعف آن ها کجاست؟ اینجا، اینجا و اینجا. می خواهید بدانید ما فکر می کنیم آنها به حملات هوائی چگونه واکنش نشان می دهند؟ ...از ما پرسید، ما جوابش را داریم.... این دوران بی سابقه ای در روابط ایران و آمریکا از زمان انقلاب بود. مذاکره بین ایرانی ها و آمریکائی ها بر روی موضوعی خاص که هر دو در آن منافع مشترک داشتند."

در پائیز ۲۰۱۲، با جیمز دابینز که تیم آمریکائی را در سال ۲۰۰۱ پس از سقوط طالبان در کنفرانس بُن برای تاسیس حکومت جانشین در افغانستان رهبری می کرد، ضمن کنفرانسی در برلین ملاقات داشتم. وی به من گفت که حمید کرزای کاندیدای مورد علاقه آمریکا برای رهبری افغانستان بود و "ایرانی ها او را حمایت کردند". دابینز بر نقش جواد ظریف، که در آن وقت معاون وزارت امور خارجه در امور بین الملل بود، در موفقیت نهائی کنفرانس بن و تشکیل حکومت جدید افغانستان تاکید داشت .

دابینز در مصاحبه ای با روزنامه نگار آمریکائی مایکل هرش به این موضوع اشاره می کند که "کرزای مانند اکثریت جمعیت افغانستان یک پشتون و اهل نواحی جنوب آن کشور بود. تاجیک ها که بدنه اصلی ائتلاف شمال افغانستان را تشکیل می دادند به طور تاریخی با پشتون ها در رقابت بوده اند. این گروه را در کنفرانس بن یونس قانونی نمایندگی می کرد. او در جریان کنفرانس به شدت بر این امر اصرار می ورزید که باید اکثریت دولت در اختیار آنان باشد چرا که آنها کسانی بودند که طبق گفته دابینز کابل را فتح کرده بودند."

به گزارش هرش، دابینز می گوید: "ساعت ۴ صبح شده بود و ما به لحظاتی بحرانی رسیده بودیم. هیچ کس قادر نبود فکر قانونی را عوض کند. نهایتا ظریف با لحنی قاطع، نجوا کنان در گوش قانونی گفت: "این بهترین پیشنهادی است که به تو می شود." قانونی گفت "قبول".

مذاکرات بین ایران و آمریکا حتی بعد از کنفرانس بن نیز ادامه پیدا کرد. اما ناگهان، به معنای واقع کلمه، بمبی منفجر شد. پرزیدنت بوش تنها چند هفته بعد از کنفرانس بن همه ما را با قرار دادن ایران در "محور شرارت"، طی سخنان سالیانه اش در ژانویه ۲۰۰۲، غرق حیرت کرد.

بعد از یکی از جلسات شورای عالی امنیت ملی، قاسم سلیمانی فرمانده سپاه قدس، با ابراز احساس ناگواری که نسبت به حرکت بوش، در پاسخ به کمک های پر ارزش ایران، به او دست داده بود به من گفت، "از همان آغاز همکاری با ایران من این شک را داشتم که تقاضای آمریکا برای کمک تنها جنبه تاکتیکی داشته و هدف آن ها یک همکاری دراز مدت نیست. با این حال من در این پیشنهاد آمریکا ضرری برای ایران نمی دیدم. اگر آمریکا صادق می بود ما کمک کرده بودیم که یک دشمن جدی خود (یعنی حکومت طالبان) و گروه تروریستی القاعده را که امنیت ما و منطقه و دنیا را تهدید می کرد، از میان ببریم". سلیمانی اضافه کرد که اگر آمریکا می خواست به ما خیانت کند و پس از استقرار در افغانستان ما را در میانه راه رها کند به همان دامی می افتاد که شوروی افتاد. "آمریکائی ها منطقه را نمی شناسند، افغانستان را نمی شناسند، ایران را نمی شناسند". وی افزود که به هر جهت ما برنده خواهیم بود و اگر آمریکائی ها ما را کنار می گذاشتند بالاخره باید با تحمل شکست افغانستان را ترک کنند.

هم چنین در پی سخنان بوش خاتمی به من گفت: "من مطمئنم که بوش میخ آخر را به تابوت رابطه ایران و آمریکا زد". او ادامه داد: "من فکر می کنم بهبود روابط را، حداقل در دوران ریاست جمهوری من، باید از سر به در کرد". رهبر ایران آیت الله خامنه ای به یکی از مقامات در همان ابتدای مذاکرات با آمریکا گفته بود که "دعوت آمریکائی ها برای همکاری جنبه تاکتیکی دارد".

پس از آن نوبت به مذاکرات هسته ای بین ایران و سه کشور اروپائی (بریتانیا، فرانسه و آلمان) بین سال های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۵ رسید. مذاکرات تنها به این دلیل ساده شکست خورد، که چنان که یکی از مذاکره کنندگان اروپائی به من گفت، موضع آمریکا در قبال برنامه هسته ای ایران "غنی سازی صفر" در ایران بود. من به مذاکره کنندگان اروپائی گفتم ایران زیر بار این خواست آمریکا نخواهد رفت چرا که آمریکا از موضع زورگویی سخن می گوید. به آنها گفتم که این امر با غرور ملی، که موتور محرکه برنامه هسته ای ایران است، تصادم پیدا می کند.

محمد البرادعی که در آن سال ها ریاست آژانس بین المللی انرژی اتمی را بر عهده داشت اخیرا به درستی در مقاله ای نوشت: "یک دهه طول کشید تا غرب بفهمد که رقابت عربان و بی پروا (با ایران) برای نفوذ در منطقه راهبرد صحیحی برای معامله با ایران نیست. توافق نامه موقت (2013 ژنو) می توانست ۱۰ سال پیش حاصل شود".

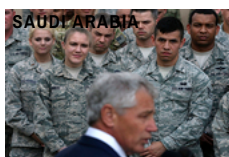
وضعیت متزلزل کنونی قابل تداوم نیست. اگر زمینه مشترکی بر سر بحران هسته ای، بین ایران و آمریکا شکل نگیرد یکی از دو سناریوی زیر، با نتایج مشابه، به وقوع خواهد پیوست. یا با گذشت زمان بالاخره صبر و تحمل برای ادامه فرآیند دیپلماتیک به سر خواهد آمد و به احتمالاً یک برخورد نظامی به وقوع خواهد پیوست؛ و یا با افزایش تحریم ها ایران دست به واکنش های تقابلی زده و نتیجتاً یک برخورد نظامی ناخواسته و یا حتی برنامه ریزی شده را ممکن خواهد ساخت. منطقه بحران زده خاورمیانه و نیز خطر یک برخورد نظامی گسترده به حل مسالمت آمیز و سریع بحران هسته ای ایران جنبه فوریت می دهد. از این رو، این بار، این فرصت به وجود آمده نمی تواند و نباید از دست برود.

Read More: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/05/iran-us-missed-opportunity.html>

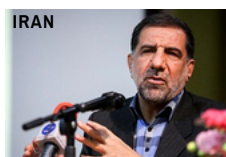
RELATED ARTICLES

مذاکرات هسته ای بر سر مسئله تحریم ها به مانع بر خورد می کند
[http://www.al-](http://www.al-monitor.com/pulse/fa/contents/articles/politics/2014/05/us-iran-negotiations-affect-gulf-states)

How will US-Iran negotiations affect Gulf states?
<http://www.al->

Iran official says nuclear file back with National Security Council
<http://www.al->

The containment of Hassan Rouhani
[http://www.al-](http://www.al-monitor.com/pulse/fa/originals/2014/05/rouhani-opponents-iran-contain-)

monitor.com/pulse/fa/originals/2014/05/iran-
sanctions-rouhani.html
/خبر هفت
pulse/fa/contents/authors/al-/
monitor.html

iran-nuclear-negotiations-improving-
gulf-states.html) (nuclear-file-security-council.html
() (Al-Hayat (Pan Arab
نشر کرده
pulse/fa/contents/authors/arash-/
karami.html

influence.html
pulse/fa/contents/authors/meir-/
javedanfar.html

Content

- Galleries
(/pulse/galleries)
- Partners
(/pulse/partners)
- Topic Pages
(/pulse/topics)
- White Paper
(http://docs.al-monitor.com)

About Al-Monitor

- درباره ما
(/pulse/fa/about)
- بیانیه /المانیتور درباره حریم خصوصی
(/pulse/fa/privacy)
- توافق بازدید از وبسایت /المانیتور
(/pulse/fa/visitor-agreement)
- Contact Us
(/pulse/contactus)

Pulses

- Egypt
(/pulse/egypt-pulse)
- Iraq
(/pulse/iraq-pulse)
- Iran
(/pulse/iran-pulse)
- Israel
(/pulse/israel-pulse)
- Lebanon
(/pulse/lebanon-pulse)
- Palestine
(/pulse/palestine-pulse)
- Syria
(/pulse/syria-pulse)
- Turkey
(/pulse/turkey-pulse)
- Week In Review
(/pulse/week-in-review)

Search Al-Monitor

©2014 Al-Monitor. All rights reserved.